

AMŰS

FEMINISTA FOLYÓIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 15-én :::

Ara 40 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2.50 K

Életmentés.

írta: Bedy-Schwimmer Rózsa.

Stockholm. 1917 július hó

A Feministák Egyesülete zárt tagértekezletén 1916 szeptember havában azt kérdezték tőlem, mit tehetne az egyesület a béke siettetése érdekében.

„Sürgesse ki a nők választójogának rögtöni megadását.”

Megmagyaráztam, hogy nem feminista szempontból, hanem kizárólag ellenségeink békehajlandóságának érlelésére adom e tanácsot. A velünk hadat viselő és a semleges népek és kormányok pszichológiáját ismerve, tudtam, hogy a központi hatalmak minden egyes demokratikus lépése, nemcsak a demokrácia, hanem a béke útján is haladást jelent S amikor megtudtam, hogy a Tisza-kormány nemcsak békeagitációt, hanem választójogi propagandát sem tűr, világos volt előttem, hogy kormányunk békére nem törekszik, s ha akarná sem szerezhetné meg.

Amikor a tél folyamán minden rendelkezésünkre álló eszközzel sürgettük a választójogi reformot, a politikai pártokhoz intézett minden felhívásunkban hangsúlyoztuk, hogy a nők választójogának megvalósítása a külföld előtt demokráciánk őszinteségét igazolná; bizonyítaná, hogy a választójog kiterjesztését nemcsak háborús kényszer alatt, hanem a nép,

tehát a férfiak és a nők jogainak őszinte respektálásából valósítottuk meg.

Ezek jutottak eszembe, amikor Németországon átutazva, rövid norvégiai tartózkodásom alatt és itt lelkes gratulációkkal halmoztak el, mert megtudták, hogy kormányunk a nők választójogát megvalósítja.

Orosz, angol újságírók is csodálkozva, kételkedve kérdezik: igazán komolyan demokratikus az új irány önöknél? Igazán hiszi, hogy a nők választójogát megcsinálják? De hiszen akkor önöknél csodálatos változás történt?

És ebből az alaphangból kiindulva skandinávok és ententebeliek megenyhülten, sőt melegen beszélnek Magyarországról. Hogy ez az irritált skandináv hangulat közepette milyen megbecsülhetetlen tökélet jelent számunkra, azt majd csak a legközelebbi zárt taggyűlésen magyarázhatom meg.

Innen, szívszorongó figyelemmel lesve a hazai híreket, egyetlenegy üzenetem: választójogi reform készül, eddig jogtalan férfiak és nők polgárjogot kapnak. AM e sorsdöntő órában hazánkat és az egész emberiséget szolgálja akarja: tegyen félre minden más munkát és csak azért az egyért dolgozzék, hogy a demokratizálás történelmi fontosságú, magasrangú műve minél tökéletesebben sikerüljön.

Ahányal több férfit és nőt engednek az országintézés nagy közösségébe, annyi perccel közelebb jutottunk a békéhez.

Amint nem volt frázis és taktikai biztatás, amikor a béke siettetése érdekében tanácsoltam: sürgessék ki a nők választójogának rögtön megadását, úgy ma is az emberiséget pusztító rettenetesség mielőbbi megszüntetését áhítozva, azt kell mondanom: *söpörjétek félre, akik a demokrácia azaz a béke útjában állnak. Körömszakadtáig dolgozzatok, hogy az új jog népünk lehető legnagyobb részére kiterjedjen.*

Reakciós félelemmel, taktikai megalkuvással szemben áll a tény: minden egyes új szavazattal halálra ítélt fiaink közül eggyel többet mentünk meg az életnek, mert siettetjük ellen-ségeink ellentállásának békés megtörését.

Életet nyerünk választójogért!

A nő választójoga a gyakorlati élet szempontjából.

A Feministák Egyesületének nyilvános értekezlete
1917. július 13-án.

Amire a Feministák Egyesülete mindenkor törekedett: hogy a nő egyenjogúsításának indokolt és nélkülözhetetlen voltáról meggyőzze minden világfelfogás híveit, ezt a célt szolgálta a júliusi nyilvános értekezlet, amelynek a régi képviselőház termét zsúfolásig megtöltő, a társadalom összes rétegeit képviselő közönsége valóban ritka életben részesült: az exakt tudományok kiváló művelőjének, a sajtó és irodalom egyik büszkeségének, a gyakorlati közgazdaságtan alapos ismerőjének és a magyar katolikus egyház legünnepeltebb szónokának fejtegetései, emelyek mindegyike a lehető legmagasabb színvonalon állott, minden oldalról megvilágították a nő választójogának gyakorlati jelentőségét és sürgős szükségét. Valamennyien megegyeztek abban, hogy a nő választójogának kérdése sürgős megoldásra vár; a jogkiterjesztés mértékére nézve csupán Prohászka püspök úr nem állott a Feministák Egyesületének álláspontján: csupán ő mutatkozott hajlandónak arra, hogy kevesebbel érje be, mint a határozati javaslat értelmében: a gyakorlati élet minden terén működő, annak minden vonatkozásában érdekelt nők választójogával. Mindamellet a határozati javaslat egyhangú elfogadása amellet bizonyít, hogy a püspök ur is elfogadta az elnöki zárszó érvelését és nem ellenzi a nők általános választójogát.

Dr. Beke Manó egyetemi tanár kifejti, hogy felszólalásának kettős célja van:

1. hitvallást tenni amellet, hogy testestől-lelkestől híve a nők Választójogának;
2. gazdagítani azok szellemi fegyvertárát, akik máshol, á kérdéstől még idegen közönség körében agítálnak mellette.

Felszólalásának jelentőséget kölcsönözhet az, hogy akik egyetemi előadásait hallgatták és mindenkor csak az igazság hirdetőjének ismerték, azokat gondolkodóba ejti és meggyőzi a kérdés komolyságáról.

Képtelen megérteni, hogy gondolkozó emberek ellenezhetik a nő választójogát, holott megteszi minden emberi kötelességét, résztvesz mindenben, ami a világot irányítja.

Idealista lévén, hiszi, hogy el fog jönni az az idő, mikor olyanok lesznek a közélet vezetői, akik ahhoz legjobban ér-

tenek. Mikor a hatalom szónak etimológiai értelme fog érvényre jutni: az energiák gyakorlása jog és igazság szerint. Ma éppen ellenkezőleg: jog és igazság ellenére gyakorolják.

Megengedhetjük-e magunknak azt a fényűzést, hogy az emberiség pihentebb felét kirekesszük a munkában versenyzők közül. Kis nemzeteknek semmiesetre sem szabad ezt megtenniök.

Hogy mit várhatunk a nők választójogától, azt ma már nem keli hosszadalmas után, psychologice levezetni; előttünk állanak azoknak az országoknak szociális törvényhozásai «melyek már megadták a nőknek a politikai egyenjogúságot. De várjuk tőle a férfikérdés megoldását is. Mai társadalmi életünk legnagyobb hibája, hogy a férfi későn köt házasságot és erején túlmenő munkát végez. Aki lehetővé teszi a férfiak korai házasságát, a házastársak között megosztott, s ezáltal mérsékelt munkát, az világboldogító reformot valósít meg.

Az adminisztrációba több humanizmust fognak bevinni a nők. Ennek előfeltétele, hogy az összes főiskolákat megnyissák előttük.

Hilberth, a nagy matematikus mondta: nehéz problémák nincsenek. H természetes problémák mindenkor könnyűek.

Az idősb Bolyai írta fiának: »Fiam, siess műved közlésével; a tavasz bekövetkezik és ki tudja, nem fakad-e másban is ugyanez a gondolat.« A tavasz eljött; a demokrácia virágai mindenütt felfakadnak. Siessünk, nehogy ismét megelőzön bennünket a muszka!

B i r ó Lajos a radikális párt üdvözlét hozza, amelynek programrajában régen benne van a nők választójoga. Nehéz propagálni; mert nehéz feltenni valakiről, hogy anynyira hájfejú, hogy ezt sem tudja megérteni.

A világnézetek különbsége akárhányszor nem is tenger, hanem pocsolya; de ha tenger is, üdvözli a tenger innenső partjáról Prohászka püspököt; lehetséges, hogy nézeteink egymással teljesen ellenkeznek; de nem kételkedhetünk intenciói nemességében; viszont ő sem kételkedhetik abban, hogy az innenső parton végzett becsületes munkánk a szó legnemesebb értelmében Isten szolgálatá.

1914. augusztusban, mikor úgyszólván minden férfit inficiált a háborús örület, a nők immúnisak maradtak; ma, mikor békevágó hatja át a világot, hogy lehet megtagadni a nőktől a választójogot? Hiszen a háborút ma már csak azért folytatják, hogy ismétlődését megakadályozzák. Már pedig az állandó béke legnagyobb, legigazibb garanciája a nők választójoga.

Dr. Kreutzer Lipót, a Kereskedelmi iskolai tanárok orsz. egyesületének elnöke kifejti, hogy nem szükséges ma már példákra, egyes nagy emberekre hivatkozni. A dolgozó nők összessége számára követeljük a politikai egyenjogúságot; sok otthoni munka vált fölöslegessé, mikor a munkásnők bevonultak a gyárba; a családi házból bérkaszánya lett, az élet megdrágult, a kapitalizmus kialakult.

A háború alatt a nők végezték a frontmögötti munka oroszlánrészét; nélkülözhetetlenekké váltak s ez alapon is követeljük számukra a választójogot. Saját érdekeit a legegyszerűbb ember is ismeri. A nők kívánságait legjobban a nők tudják tolmácsolni.

Dr. Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök olyan vendégnek érzi 'magát, aki vendéglátóival közös vezércsillag felé tekint.

Több jogra, több becsületre, több eszményiségre van szükség az életben; és ezeket a női szív és kedély

mélységeinek forrásából kell merítenünk. Az állam ne legyen többé rideg masculin, hanem feminin, népjóléti állam.

Híve a jogkiterjesztésnek; szegyenlené értelmes voltát, történelmi érzéke hiányát, ha e felől kétségben volna. De hogy elérhessük, emelnünk kell a nők képzettségét; így válik a jogkiterjesztés népszerűvé, mind tágabb körre kiterjeszhetővé. Az eszme idegen még a fajú, a kisváros számára; a magyar paraszt nem veszi komolyan a választást, meg kevésbé tekintené annak a választójogot 3 magyar parasztasszony. Ünnepiesen, komolyan, felelősségteljesen kell azt gyakorolni. Ne féltsük túlságosan a jobb helyzetben levő nőt; szakítsunk azzal a felfogással, hogy úri — nem dolgozást, törvényt el nem ismerését, kijátszását jelenti. Követeljünk kötelesegteljesítést a jogtok birtokában levőktől.

Ne mondják a nő választójogát erkölcs-telenségnek, vallástalanságnak, isten országát építjük s abban harmónia csak akkor lehet, ha összeegyeztetjük a jelenkor követelményeivel mind az elméletben, mind a törvényben s így idővel az életben.

A becsületes, közös küzdelemben a szakadékok sem ijeszthetnek bennünket.

Glücklich Vilma elnöki zárószavában nyomatékosan hangsúlyozza az egyesület álláspontját, amely minden felnőtt, dolgozó nő számára kívánja a választó jogot. Az agitáció folyamán szerzett tapasztalatok igazolják, hogy a legprimitívebb műveltségű, a legszűkebb gazdasági viszonyok közt élő nők aránylag több érzéket mutatnak a politika gyakorlati kérdései iránt, mint a nagyképzetségű, védett helyzetben élő nők csoportja, amelynek tagjai nem egyszer önző álláspontra helyezkednek.

Felolvassa a2 alábbi határozati javaslatot, amelyet a jelenlevők egyhangú lelkesedéssel fogadnak el:

»A Feministák Egyesülete 1917. július 13-án tartott értekezlete, amely a nők választójogának jelentőségét a gyakorlati élet szempontjából tárgyalta, a magyar társadalom szellemi életének különböző irányait képviselő kitűnőségek szavainak hatása alatt, amelyek a gyakorlati élet alapos ismeretéből, a dolgok mélyére ható tudományos belátásból és a legmagasabb színvonalú erkölcsi felfogásból fakadtak, elhatározza, hogy

1. a magyar kormányt, amelynek programjában kifejezetten bennfoglaltatik a nő választójoga, küldöttség útján kéri fel arra, hogy a gyakorlati élei minden terén dolgozó, annak minden vonatkozásában érdekelt nőkre terjessze ki a teljes polgárjogot

2. Felkéri a magyar politikai élet összes tényezőit, hogy tegyék magukévá ezt a kívánságot és fejezzék azt ki minden alkalommal.

3. Felkéri a magyar sajtó minden orgánumát, hogy közvéleményt irányító hatalmas erejével erősítse a nagyközönség abbéli meggyőződését, hogy nem lehet demokratikus államformáról» nem lehet a nép jogiéről beszélni, ha a dolgozó nép egyik felét kizárják a jogegyenlőségiből.

4. Felhívja az emberiség sorsáért aggódó összes férfiakat és nőket arra, hogy mind erkölcsi, mind anyagi erejük teljes latbavetésével segítsenek diadalra juttatni ügyünket,

Az egész társadalom újjáépítésének nehéz feladata előtt állunk; ez csak úgy mehet végbe eredményesen, csak ujgi nyújthat biztosítékot a mai világhatalmasztrófa megismétlődésével szemben, ha férfiak! és nők együtt, egyenlő jogokkal és egyenlő kötelességekkel vesznek benne részt. Az állandó béke legbiztosabb garanciája a nők általános választójoga.«*

* Az utolsó mondatot B i r ó Lajos kívánságára toldották a határozati javaslatához.

Egy el nem mondott beszéd.

(Dr. Bosnyák Zoltán belügyi államtitkár beszéde, amelyet nagy elfoglaltsága miatt nem mondhatott el a július 13-i nyilvános értekezleten.)

Frázisokkal, nagy hangulatkeltő képekkel izgatni a nő felszabadítása mellett, izgatni a nők választójogáért, — úgy érzem, ezen már túl vagyunk. A korszellem győzött. A sötétség fekete lovagja eltűnt ama történelmi süllyesztőben.

És csak nagy, erős szóval le szeretném szögezni, hogy; az úgynevezett »felvilágosodás« századának nincs sötétebb bűne, — szegyenbélyeg ez a homlokán, — hogy a nőt, az ember anyját nem tudta, nem akarta felszabadítani a jogra, a munka szabadságára.

Szinte megreszketek a gondolatától, mennyi nagyszerű tehetség, mennyi nagyszerű alkotás veszett el a lenyűgözött asszonyi lelkek mélyén.

Csodálatos, milyen hallatlan ebben a következetlenség. A »felvilágosodás« százada, a derék kapitalizmus, az megengedte, hogy az ember anyja görnyedten hordja hátán a követ a palotákhoz, az megengedte, hogy megrohadjon a tüdeje a selyem- és kenderfonó-gyárak levegőjében, hogy a csontjai pusztulásnak induljanak, színehagyott legyen a haja, nem is olyan messze ide tőlünk, amikor kéngőzbenkell dolgoznia... És a másik végleten megengedi, sőt ünnepli a nőt a munka legmagasabb -fokán, amikor annak a munkának terén dolgozik, amely legközelebb áll a teremtéshez, amely felteszi a munkára a koronát: a művészi munkában... Dalban, irodalomban, köben, vásznon szabad volt érvényesülni, igen, — szabad volt érvényesülnie a legmagasabb szellemi munkákban és szabad volt elpusztulnia a legalacsonyabban. A közbeeső munkára gyengének, nem hivatottnak tartotta.

De a dologra kell térni. Leszögezem az álláspontomat.

A nőknek ugyanolyan választójogot kellene adni, mint a férfiaknak.

A magasabb szellemi vagy vagyoni cenzushoz kötött választójognak híve nem vagyok, mert félek, hogy ez a bourgeois uralmat erősíti a szociáldemokrácia kárára. De viszont tisztában vagyok, hogy az élet, a jog¹ fejlődési folyamata.

A politikai nép, nem is oly rég, a nemesség volt. S ma nagy hatalmas lendülettel közeledünk ahhoz a végcélhoz, hogy az összes néposztályok egyesülnek a politikai nép fogalmában, jogában, munkájában!

És ezért azzal a hittel, hogy a választónők enigiértik a nagy jövő szavát, üdvözlöm a lelkek egész melegével, a szellemi és anyagi cenzushoz kötött választójogot is. Az első nagy, döntő lépést a nő teljes egyenjogúsága felé.

Fizessünk elő

A NŐ-re;

kérjük minden klubban, kávéházban és cukrászdában!

A nők választójogának néhány fontos eseménye június óta.

- Július 17. Gróf Batthyány Tivadar Szekszárdon tartott programbeszédében követeli a nők választójogát.
- Július 21. A győri választójogi blokk alakulása. Horváth János szociáldemokrata szónok követeli a nőkre is kiterjedő választójogot.
- Július 22. Az erzsébetfalvai választójogi blokk alakulása. A beterveztett és elfogadott határozati javaslat követeli a nők választójogát.
- Július 24. A választójogi blokk gyűlése Rákospalotán. A Feministák Egyesülete nevében felszólal és követeli a nők választójogát: Mellemé Miskolczy Eugenia.
- Július 29. A választójogi blokk gyűlése Debrecenben. A szociáldemokrata párt szónoka követeli a nőkre is kiterjedő általános választójogot.
- Augusztus 5. A választójogi blokk gyűlése Kaposvárott. A Feministák Egyesülete nevében felszólal Glücklich Vilma, a nők választójoga mellett beszélnek: Kun fi Zsigmond, G i e s s w e i n Sándor, dr. Jakab László, T a n k o v i t s János.
- Hugusztus 14. Gyárfás Elemér főispán installációja. Székfoglaló beszédében a nők választójoga mellett foglal állást.

Főispánok a nők választójogáról.

A Feministák Egyesülete átiratban üdvözölte az új főispánokat és felszólította őket; hogy tegyék magukévá a nők választójogának követelését. A beérkezett válaszok közül különösen érdekesek a következők:

Gróf Széchenyi Aladár» Somogy megye főispánja:

»amit a főrendiházban mondtam, azt állom a jövőben is.

Megfigyeltem a háború kezdete óta asszonyaink és leányaink magaviseletét és mondhatom, hogy Isteni rendeltetésük mellett úgy szellemi téren, mint odakint a mezőkön hihetetlen munkaképességről tettek tanúságot. Nagyrészt azon munkát végezték, melyet háború előtt úgyszólván kizárólag férfiak végeztek. Ha tehát munkakör és köteleltségjeljesítésben férfi és nő között nincsen különbség vagy legalább is kevés, akkor az emberi jogok tekintetében sem lehet köztük válaszfal. Részletekbe nem bocsájtkozom, mint főispán nem kívánok a kormánynak, melynek bizalmi embere vagyok, prejudikálni, de legyenek róla meggyőződve, hogy jó ügyüknek melegen érző barátja vagyok.«

Gyárfás Elemér, Kisküküllő megye főispánja:

»én a nők választójogának meggyőződéses híve vagyok és ezt az álláspontomat úgy a közéletben, mint a sajtóban mindenkor nyíltan kifejezésre juttattam. Már a Tisza-féle választási törvény beterveztésekor, 1913 február 27-én Kisküküllő vármegye törvényhatósági bizottságához konkrét indítványt nyújtottam be e tárgyban; részletesen kifejtettem ezt az álláspontomat legutóbb ez év elején megjelent »Reformkérdések« című önálló tanulmányomban.

Egészen természetes ezek után, hogy a nők választójoga mellett már székfoglaló beszédemben állást fogok foglalni.«

Dr. Király Aladár, Háromszék megye főispánja:

»A demokratikus átalakulás nagy munkájában csekély erőmmel, tehetséggel, de egész lelkeimmel részt akarok venni s meg vagyok győződve arról, hogy mi ennél a munkánál találkozni fogunk.

A jobb jövőnek hajnalhasadását látom az új kormány programjában, különösen a választói jognak a nőkre való kiterjesztésében. Ezzel az utóbbi ténnyel igen értékes szellemi kincs fog az alkotmányos élet keretében szóhoz jutni s bizonyára előmozdítója lesz a magyar nemzet jövőjé, nagysága megalapozásának.

Ebben a hitben és reménységben üdvözlöm a Feminista Egyesületet.«

Baloghy Ernő, Bács-Bodrog megye főispánja:

»kegyeskedjenek ehgem törekvéseik mindenkor lelkes barátjának tekinteni.«

Gomperz Róza hagyatéka.

A Feministák Egyesületének egyik legidősebb tagja volt és a legmegértőbbek egyike. Már patriarcha-korban volt, mikor megismerkedett mozgalmunk lényegével és mélyen érző lelkének egész melegével hívünknek vallotta magát; mikor 'mozgalmunk propagandája, Úgy kívánta, palotája erkélyén lengett a nők választójogát hirdető fehér zászló és minden kínálkozó alkalommal jelét adta megértő rokonérzésének. Nagyműveltségű szelleme átértette, hogy az emberiség sok szenvedésén csak a kultúrtörekvések fognak segíteni és nemes törekvéseit hirdető végső akarataiban is követendő példát szolgáltatott a nőmozgalom vagyos híveinek, mikor 1000 koronát adományozott mozgalmunknak» melynek oly nagy szüksége van a hűséges munkatársakra; bar értenék meg nemes intencióit minél többen és tennék anyagi eszközökben is hatalmassá fi nő választójogiért minden erejével küzdő nőmozgalom; ha életükben teszik, maguk is élvezhetik még adományuk gyümölcsseit.

Múlt havi kimutatásunk óta a politikai propagandára befolyt:

Katona Zsigmondné	100.—K
Kövér Károlyné	50.—»
Feministák Szegedi Egyesülete	100.—»
Nagyváradai Feministák Egyes.	300.—»
Engel Berta	100.—»
Kollin Gabriella	100.—»
Feministák Nyíregyházi	
Egyesülete	200.—»
Groák Ödönné	200.—»
Nyíregyházai Agrár-Takarék	100.—.
Adományok a svábhgyi irodalmi délutánon:	
Bér Oszkár	100.—»
Gsszty Rezsóné	50.—»
Nagel Marcelné (felülfizetés)	40.—»
Lang Gizella	10.—»
Krausz Simonná (felülfizetés)	10.—»
Forbáth Imréné	10.—»
Müller Adolfné	5.—»
Dirnfeld Erna	5.—»
G. G.	20.—»
Zahlerné	20.—»
N. N.	10.—»
Biehn Ernőné	10.—»
Dr. Grünhut Józsefné	10.—»
B. L.	4.—»
N. N.	3.—»
X. Y.	1.—»

Nők a békéért.

Amerikai nők küzdelme a háború és a kötelező katonai szolgálat ellen.

Az Állandó Béke Nemzetközi Nőbizottságának Hollandiában megjelenő »internationaal« című hivatalos közlönyéből Vesszük a következő tényeket:

Február 7-én, annak hírére, hogy Amerika megszakította a diplomáciai összeköttetést Németországgal, a Nők Békepártjának tagjaihoz elnökük, Jane Addams, a következő sorokat intézte:

Kedves Tagtárs!

A bizonytalanságnak és a háború lehetőségének e napjaiban bizonyára érdekelni fogja, hogyan igyekezett Nemzeti Irodánk Washingtonot befolyásolni?

Február 3-án, mielőtt a diplomáciai összeköttetés megszakítását nyilvánosságra hozták volna, a következő táviratot küldtük Wilson elnöknek:

»Sokan reméljük, hogy Ön lehetővé teszi a szövetkezést Európa és Délamerika szintén érdekelt semleges nemzeteivel, úgy, hogy a semlegesek szövetsége nézzen szembe a jelenlegi nemzetközi helyzettel. Ez kezdete lehetne a nemzetek oly ligájának, amely a nemzetközi jog álláspontján alakulna és (amelynek módjában volna, hogy csökkentse a nemzetek között a háború lehetőségét.«

Végrehajtó bizottságunk két chicagói tagja február 5-én egybehívta a különböző bő szervezettek képviselőit; ezek nevében a következő sürgőnyt küldték az Állandó Béke Nemzetközi Nőbizottsága amsterdami központjának és a német bizottság titkárnak:

Dr. Aletta Jacobs
Amsterdam.

»Nemzetközi Bizottságunk tagjai (üdvözlök a német nőket és minden erejüket latba vetik a háborús szellem enyhítésére.

Dr. Anita Augspurg
München.

»Számos amerikai asszony csatlakozik Nemzetközi Bizottságunk tagjaihoz, hogy rokonszenve kifejezését küldje német testvéreinknek és osztozzék abban a reményünkben, hogy a háború még elkerülhető.«

A Nők Békepártjának végrehajtó bizottsági tagjai a következő átiratot intézték az Egyesült Államok elnökéhez:

»A Nők Békepártjának tagjai meg vannak győződve arról, hogy az Ön bölcsesége megtalálja a jelen nehéz helyzetnek oly megoldását, amely inkább az új nemzetköziség híveivel egyezik meg, mint azokkal az elavultakkal, amelyeket 1812-ben követett nemzetünk, mikor megkísérelte hájjomval védelmezni Amerika tengeri jogait. Vajjon demokratikus állambaji nem kell-e népszavazás útján kikérni a lakosság véleményét arról, háborúval kívánja-e megvédelmezni Amerika kereskedelmét?! Ez a népszavazás, tekintettel népességünk sokféleségére, valóban a nemzetközi közvélemény kikérése volna. Nem lehet-e a semleges nemzeteket közös tanácskozásra egybehívni, amely a semlegesek tengeri jogainak megóvását tárgyalja, mielőtt az Egyesült Államok hadat üzennének? ez volna a nemzetek ligájának igazi megalapítása.«

A Nők Békepártjának newyorki szervezete a következő sürgőnyt küldte Szét:

»Szükség-intézkedések kényszerének nyomása alatt »clearing house« létesült itt, hogy e válságban nyilvántartsa a béke-tényezőket minden lépését s evvel hatékonyabbá tegye a háború elleni intézkedéseket és minimumra csökkentse a fölösleges ismétléseket, Sürgőnyhírt kérünk mindarról, amit Önök tettek és tenni szándékoznak. Kívánatukra napon-

kint értesítjük a sajtóban nem közölt washingtoni fejleményekről és a különböző pacifista szervezetek működéséről.«

Bizonyára mindannyiunknak komoly törekvése, hogy ilyen válságos időben támogassuk az Egyesült Államok elnökét. De a legnagyobb hazaszeretet sem zárja ki a hatóságok intézkedéseinek lelkiismeretes megvitatását.

igaz hívük:

Jane Addams,
elnök.

Február 9-én a pacifisták tudakozó irodát alapítottak, amelynek vezetését a Nők Békepártja vállalta el; irodahelyiségről az Amerikai Békeegyesület gondoskodott. Az összes pacifista szervezetek arra törekedtek, hogy tagjaik (útján tevétekekkel és sürgönyökkel árasztják el a szenátorokat és a kongresszus tagjait; ezekben népszavazást kérnek és a semleges konferenciája útján kívánják megállapítani a semlegesek hajózási jogait.

Éber figyelemmel kívánják kísérni a kongresszus tárgyalásait és az ott tartott beszédeket; minden csatlakozó egyesületet tájékoztatnak az ott történekről és útbaigazítást nyújtalak a kongresszus tagjaira gyakorolható befolyás tárgyában.

Február 12-ére nagygyűlést hívtak össze Washingtonba, hogy az összes békeszervezetek nevében követeljenek (népszavazást a hadüzenet előtt.

Február 21-én tartott értekezletén a Nők Békepártjának elnöksége a következő eljárást ajánlja helyi csoportjainak:

1. gyakori gyűlések tartásával biztosítsák befolyásukat a változó helyzettel szemben;

2. fejtsék ki a lehető legerősebb ellenállást, minden a helyi viszonyok közt leghasznosabbnak mutakozó módon, oly törvényjavaslatokkal szemben, amelyek a cenzúra meghonosítására, a kémkedés üldözésére, a kötelező katonai szolgálatra, vagy ez ifjúság kötelező katonai kiképzésére vonatkoznak. Számos ily törvényjavaslatot ügyesen csúsztatnak be és támogatnak befolyásos emberek; állandó, tevékeny ellenállás szükséges leküzdésükre.

Az április 2-ára egybehívott rendkívüli kongresszust megelőzően a Nők Békepártja arra szólította fel tagjait: legyenek meg mindent annak érdekében, hogy meggyőzzék az Egyesült Államok elnökét arról, hogy a nem kívánja ez alkalommal a kötelező katonai kiképzésre vonatkozó törvényjavaslatok tárgyalását, nehogy azokat az uszító sajtó nyomása alatt hajtsák keresztül Chamberlain szenátor és hívei. Felszólítja a párt tagjait, hogy ezt a meggyőződésüket levél vagy sürgöny útján közöljék az elnökkel.

A spanyol nők a semlegeség fentartásáért.

Madridban július hó folyamán sok ezer nő részvételével nagygyűlést tartottak, amelynek határozatából a következő felhívást bocsátották ki:

»Spanyolok! Rövid idővel ezelőtt felhő bontotta szeretőti; hazánk derült égét; olyan felhő, amely izgalommal, szerencsétlenséggel fenyegetett. Háborúra akartak bennünket uszítani az egész világot betöltő sóhajokat és könnyeket; a mieinkkel akarták tetézni. Férjeink, fiaink és apáink vérének akarták ontani, mint annyi más állam szerett családtagjait, akik életüket áldozták fel a különböző csatatereken. Az Úr még egyszer elhárította rólunk e veszedelmet; megértette fenköltlelkű királyunkkal az egész spanyol nemzet; hő vágyát és evvel megmentette otthonunkat a kétségbeeséstől, hazánkat a pusztulástól. De még mindig szemmel keli tartanunk a veszedelmet; nem szabad felejtenünk, hogy azok, akik a háború felidézé-

sén mesterkednek, fáradhatatlanul végzik aknamunkájukat. Fogjunk tehát kezét és legyünk résen napról-napra, hogy megoltalmazzuk családi tűzhelyünket, hazánkat.

Készek vagyunk a végsőkig küzdeni, hogy elhárítsuk hazánkról a szerencsétlenséget. Meri; hazaárulás volna, ha Spanyolország beavatkoznék a jelenlegi versengésbe és ellenkezne méltóságunkkal. Azért a nép inkább forradalomra lesz hajlandó, mintsem háborút kezdjen.

Mi, spanyolok, szívünkben a legtöbben nem állunk sem az entente, sem a németek pártján. Spanyolok vagyunk és mindig azok maradunk. Mint ilyenek felszólítjuk mindazokat az asszonyokat, akik hasonlóan gondolkoznak, hogy csatlakozzanak nyilatkozatunkhoz. Egyúttal bátorodunk legőszintébb hálánkat kifejezni öfelsége iránt, aki hü öre volt a semlegességnek. Bízunk benne, hogy sohasem fogja megengedni annak megsértését.«
A határozatot elküldték a királynak.

A kínai fal.

„Den Klnesiska Muren”

a címe egy érdekes könyvnek, mely most látott napvilágot Stockholmban, melyet megjelenése után behatóan ismertetett Svédország sajtója s mely minket különösen közlel érdekel, mert a könyvnek minden lapja, minden betűje a mi Schwimmer Rózsánkkal foglalkozik, vele, élete munkájával: »küzdelmével a jogért s háborújával a háború ellen!«

A legnagyobb ritkaság, hogy valakinek életében, munkabírása delelőjén ilyen emléket állítsanak. S habár a könyv minden sora a legmelegebb szeretetet sugározza, e könyv célja mégsem a baráti tisztelet megnyilvánulása akart lenni, mint amelyet nagyon megbecsült vagy nagyon befolyásos egyéniségeknek életük alkonyán egy-egy jubileum alkalmával felajánlanak: e könyv több annál, ez az ügyet akarja szolgálni, melynek Schwimmer Rózsa élete munkája szól. Az ügy ezen lánglelkű harcosának küzdelmét feltüntetve, akarja szítani a tüzet, melynek fényénél tovább küzdenek és lankadatlanul kitartsanak mindazok, kik az emberiség ezen legnemesebb és legkomolyabb küzdelmének harcosai.

A könyvet Anna Elgström, Frida Steenhof és Elin Wagner, a svéd szervezett nőmozgalom és a neutrális békemunka ezen kiváló vezetői szerkesztették s írásaikkal részt vettek benne a szociális munka legkiválóbbjai hazánkból s a külföld nemzeteiből. A szerkesztőn kívül Mrs. Carrie Chapman-Catt, Ellen Hagen, Mla Leche, flna Lenah 'Elgström, Frederikke Mörck, Paul Bjerre, Henni Forchhammer, Clara Ragaz, Otto Volkart, Johan Bergman, Ellen Key mellett megszólalnak hazánkból Teleki Sándor grófné, Bosnyák Zoltán, Giesswein Sándor, Glücklich Vilma, Pogány Paula, hogy mindannyian egy-egy vonással tegyék teljesebbé, szemléletesebbé Schwimmer Rózsa kiváló egyéniségének sokoldalúságát. Tudjuk, hogy Schwimmer Rózsa, mióta a háború kitört, egész lelkében megrendülve, minden erejét csak a béke munkájának szentelte, mert egész lényével érezte, hogy a nagy pusztulás közepette csak egy a fontos: a béke siettetése, mert hiába kötözzük a sebeket, hiába egyengetjük a jövő fejlődés útjait, ha minden további napja a háborúnak olyan pusztításokat hoz, melyeket nemzedékek regeneráló munkája sem pótolhat, tudjuk, hogy azelőtt is Schwimmer Rózsa lelkében minden jogtalanság élénk szószólóra, minden szenvedés meleg pártolásra talált és sokoldalú munkássága felölelte a nőmozgalom törekvéseinek minden ágát, minden téren úttörő munkás volt. Munkássá-

gának ezen különböző oldalait a gyermekvédelem, a pacifizmus, a választójog, stb. stb. terén mutatják be a különböző cikkek és részletes leírását adják hatalmas békemunkájának a Ford-expedíció keretében s azon kívül is. Mi, kik legközelebb állunk hozzá, nem is mertük volna őt úgy érdeme szerint dicsérni, mint ahogy az idegenek teszik; oly közel áll hozzánk, annyira egynek érzi a magyar nőmozgalom magát ő vele, hogy jóformán dicsérni sem mertük, de annál nagyobb gyönyörűséggel olvastuk a külföldiek magasztaló szavait. Reméljük, hogy a könyvnek nemsokára lesz magyar fordítása, gyönyörűségére azoknak, kik Bedy Schwimmer Rózsát ismerik és okulására azoknak, kik a prófétát hazájában nem ismerik, ragyogó példának odaállítva hatalmas egyéniségét valamennyiünk elé. De addig, is hadd közöljünk itt néhány idézetet az érdekes, a maga ne” mében páratlan könyvből.

Ellen Key így szól:

»Schwimmer Rózsa oly egyéniség, ki lángoló hittel öleli fel ideáljait és acélos energiával száll síkra érettük. Úgy tűnik fel nekem, mintha egyike lenne a legnagyobb hatalmaknak, melyek a nő jogáért s a békéért küzdenek s ezért ő lesz leghivatottabb bajnoka az emberiség újraébredésének a háború után, amelynek megszűnéséért több szent buzgalmat, izzóbb akaraterőt vitt síkra, mint bárki, aki e téren működött. A béke munkájában oly ritkák a lánglelkek! Schwimmer Rózsa ezen ritka tünemények sorába tartozik.«

Henni Forchhammer, a dán Nőszövetség elnöke, az I. C. W. alelnöke, így ír: »Lángoló ékesszólása magával ragadja hallgatóit és csatasorba szólítja az asszonyokat hogy küzdenek a háború ellen. Izzó békeakarataért, fascináló lángszaváért és törhetetlen előretörekvéseért valamennyien hála vagyunk kötelezve iránta.«

Johan Bergman svéd egyetemi tanár így méltatja egyéniségét és munkáját:

»Ritkán hallhattuk a világméretűnek ezen viharos éveiben egy politikailag csak némileg érdekelt résztvevőnek, szavát, aki annyira »au dessus de la mêlée« lett volna, mint ez az energikus és kiváló tehetségű harcosa a békének, aki pedig egy hadviselő nemzetnek a tagja, s ki természeténél fogva lánglelkű. Lelke mélyében neutrálisabbnak és mindkét féllel szemben igazságosabbnak láttam, mint legtöbbjét a neutrális nemzetek tagjainak, kiknél a két hadviselő fél hatalmas propagandája elhomályosítja az objektív megítélést. Elvitázhatatlan nagy érdeme, hogy sikerült neki egy oly nagystílusú vállalatot inspirálni, mely minden idők legnagyobb emléke lett volna, ha az a sors nem érte volna utól, mint elmúlt időkben is a legjobbakat, hogy genialis ideáját kíméletlenül és kegyetlenül kiszarolva elrontották s őt magát félretolták — oly intrikákkal szemben legyőzteni szinte dicséretére válik egy büszke, egyenes, nyílt egyéniségnek.«

Otto Volkart mondja: »Impulzusa oly erős és oly lángoló, hogy minden csalódás, mely éri, csak újabb ösztökélés arra, hogy más utón és más alakban küzdjön ideáljaiért.«

Poul Bjerre: »Bátorsága törhetetlen.«

Mörck Frederike: »Bátran, ifjú lelkesedéssel és szilárd, meleg hittel ügyének igazságában, amelyért izzó szónoki erővel küzd, — így láttuk Schwimmer Rózsát mindazon kongresszusokon, hol a női jogoknak, a békének s a munkásoknak kérdéseit tárgyalták. Úgy mint ő, senki sem tud áldozni, hogy a jogfosztottak védelmére keljen.«

Clara Ragaz: »Schwimmer Rózsa mintegy egyesíti a női egyéniséget azon szellemi tulajdonságokkal, melyeket a férfiak tulajdonítanak. Mindig mélyen meg voltara hatva, ha észleltem érzelmeinek hatalmas lendületét s azon mély-

séges segíteni akarást, mely őt lelkesíti, s ép úgy csodáltam éles gondolkodását, biztos ítéletét, gyors elhatározását és fáradhatatlanságát a kivitelben. Nagy műve kisiklott keze alól és szinte tragikus sors, hogy ezen tette, cselekvésre alkotott egyéniség! az emberek irigysége, a helyzet alakulása folytán tétlenségre van kárhozthatva. De az ő ideje eljövend s végzett munkája nem volt hiábavaló. Ha a pusztító vihar elcsendesül, látni fogjak mindazt a nagyot, újat, minnek magvát elhintették a béke bátor harcosai, s ezek közt Schwimmer Rózsa neve az elsők közt fog ragyogni!»

Így szólnak róla az idegenek; nincs mit hozzátennünk, csak azon óhajt fejezzük ki: bárcsak elérkeznék már az idő, mely szabad tért enged Schwimmer Rózsa alkotó erejének.

Szirmai Oszkárné.

Madame de Stael, 1766-1817.*)

Írta: Dénes Zsófia,

Stael-Holstein báróné, Necker Germaine, halálának századik évfordulóján írjuk e sortokat. Az értékes embert, az érdekes írónőt, a nemzetközi szellemet s a német» francia közeledés első harcosát keressük fel benne gondolatunkkal.

Fajára nézve Necker Germaine ugyan nem volt francia, szülei genfiak s ő maga is református hitű volt. ősei Írhonból vándoroltak Németországba, Pommerániába, onnét nagyapja Svájcba került s a genfi egyetem jogi professzora lett. Apja Necker Jakob, az irodalmi pálya felé vonzódott, de még mielőtt humanisztikus tanulmányait befejezhette volna, Parisban egy bankházba belépni kényszerült. Oly kiváló pénzügyi tehetségnek adta tanú jelét, hogy Parisban nemsokára önálló bankvállalata lett s rövid időn belül meggazdagodott. Feleségül vette Suzanne Curchod-t, egy Vaud kantonbeli lelkész leányát, aki romantikus ifjúsága után nevelőnőnek szintén Parisba, került. Egyetlen leányuk, Germaine, Parisban született s így, ha nem is a francia faj, de a francia kultúra s közélet leánya lett. Mint ilyen, nevezetes, hogy a sovén és öntelt franciaság figyelmét elsőnek irányította idegen kultúrákra, olaszra, angolra, oroszra: országokra, melyekben tartózkodott, de mindenekefelett Németországra, mellyel pedig napóleoni megaláztatottságában találkozott. Mégis fölismerte szunnyadó erejét, gondolata gazdagságát és mélységét. Madame Stael barátjával, Benjamin Constant-nal együtt (kit egy író a legnémetebb francia agynak nevezett) a mai Romain Hollandok elszigetelt családfájának első, franciaöldi őse volt.

Az igazságosság szerelme általában jellemezte őt s az is, hogy változatos korával együtt haladt, soha meg nem állt s meggyőződése halála napjáig fejlődött.

A forradalom elé eső években leghaladóbb iránynak a 18-ik század életveg francia filozófiáját ismerte el. Rousseau-ban azt szerette, hogy az erkölcsről változtatta meg a fogalmakat. Mert a moralisták évszázadok óta hirdették, hogy az erkölcs a józanság és önfegyelmezés eredménye lehet csak; szerintük erkölcsösnek lenni azt jelentette, hogy &z ember, szenvedélyektől távol; meg gondolt elhatározások alapján cselekszik. Árnýéktalan fényben élni; így képzelték ők a tökéleteseket. De Rousseau kimondta, hogy erkölcsös az, aki érzelmi ösztönét és szíve hevületét követi. S bár lehetnének erről vagy arról az irányról is elkeseredett hitviták: Staelné közelebb állt a természethez s így az emberi mértékhez, mikor belátta és magáévá tette Jean-Jacques Rousseau igazát.

*)Múlt számunkból helyszúke miatt kimaradt.

A forradalmat lelkes örömmel üdvözölte, de vérengző túlzásaitól visszariadt. Sokalta a módszert, hogy a nép életjogát annyi embervér árán kelljen megvásárolnia. Nem átalotta ebbéli hitét kockázatos időkben fennhangon vallani és Marie-Antoinette mellett írt szárnyaló szavú röpiratot. Csodával határos, hogy merészségéért nem került maga is a nyaktiló alá s hogy svéd nagykövet feleség letére külföldre menekülhetett a terrorista Parisból.

Napoleonnak nem hódolt Staelné, mert nem ismerte el bitorlott trónját s az alkotmányosság elvét képviselte, mialatt Napoleon önkényuralkodott. Nem is kímélte Napoleon Staelné sem írsaiban, sem személy szerint. Birodalmából száműzte, így lett Staelné második otthona Coppet, apja svájci birtoka és így járta be Németországot, hogy megírja De l'Allemagne című leghíresebb művét 1809-ben, mikor De l'Allemagne megjelent Parisban, Napoleon az első kiadás tízezer példányát még a nyomdában elkoboztatta s a könyv csak 1813-ban, akkor is csak Londonban jelenhetett meg. Napoleon általában nem szerette a politizáló asszonyokat. Kényelmetlennek érezte, hogy a női felfogás — mely már akkor is a demokráciát jelentette — Franciaországban mindenfelé jelentkezik. Condorcet filozófus özvegyének egy alkalommal nyersen oda-mondta:

— Nem szeretem, asszonyom, ha nők politikába avatkoznak.

— Én sem, tábornok, — felelte a szellemes asszony. — De olyan országban, hol a fejüket ütik le, érthető, ha szeretnék tudni: miért.

Madame de Stael is ebben az országban merte leadni politikai nézetét.

Hogy Staelné személyes érintkezésben rokonszenves volt-e vagy nem volt az, arról kortársai ellentmondóan nyilatkoznak. Németországban például túl élénknek találják; nem szeretik, hogy oly markáns egyéniség. Egy szó hangzik el róla, mely külsőségeit kifogásolja; azt mondják, hogy: »markotányosnő«. A németek persze a nőies nőket s a légies termeket (szerették... Fichte-t elijeszti, mert negyedórái magyarázat után azt kiáltja, hogy megértette egész rendszerét Rousseau-féle epikureus filozófiájával megbotránkoztatja — egy Schillert, Herdert, Fichtet — a német idealizmus képviselőit De Goethe felismeri jelentőségét. Karlsbadból 1808. május 26-án írt levelében ezekkel a szavakkal buzdítja: »Hallassa nemsokára véleményét rólunk, becsületes németekről. Megérdemeljük, hogy ily barátságos szomszéd és félig honfitárs rázzon fel (aufregen) és bátorítson bennünket s hogy ily kedves tükörben nézhessük magunkat. Engedje meg nekem azután, amit már elolvasott Corinna után is szívesen tettem volna meg. hogy élénk érdeklődésemet személye és munkái iránt, tiszteletemet, csodálatomat egyszer írásban és részletesen is szemei elé terjesszem.«

Az elolvasott De l'Allemagne után Goethe az Évkönyveibe csakugyan ezt írja fel: »Ez a nő hatalmas harci szerszámnak tekinthető, mely a bennünket Franciaországtól elválasztó falba — ósdi előítéletek kínai falába — tüstént széles rést ütött, úgy, hogy a Rajnán túl és ennek következtében a csatornán túl is, közelebbi tudomást szerterek rólunk, mi által nem egyebet, mint eleven befolyást nyerhettünk a távoli nyugatra.*)

A párisi egyetemnek egyik irodalmi tanára: Fortunát Strovski ezt írja Germaine gyermekkoráról, mindig az emberi vonatkozásokat szem előtt tartó s így egyszerű és közvetlen könyvében:

— Madame Necker (Germaine anyja) férje iránt exaltált

*) Goethe, Annalen. Cotta 1840. XXVII, 143-149.

érdemekkel viseltetett. — Szeretni kell téged, vagy megkeli halni! — írta házastársának. Teljesen neki szentelte életét; kedvéért lett irodalmi szalonja. Minden pénteken fogadta a bölcsészeket és az írókat a nagyúri hölgyeket s a válogatott idegeneket, mindazt, ami a közvéleményt alkotta. Módszerrel és kötelességből beszélt és cselekedett. Tiszteletben tartotta a szabályokat és illendőségeket. Szigorúan keresztény érzelmű létére oly emberek társaságában, kik vajmi kevésbé törődtek kereszténységükkel, épp úgy eltiltotta az istenség gúnyolását, mint ahogy eltiltotta volna Necker úr kifigurázását. Karosszékeben trónolt oly fensőséggel, mely nem volt merevség nélküli. Mellette taburettén, barna fűrtökkel, csillogó szemekkel, visszavágásra készen, hévvel és figyelmesen rendszerint egyetlen leánya, Germaine, tartózkodott.

— Necker kedélye kevésbé volt változatlan, mint feleségéé. A tevékeny embernek cselekvés és mozgás kellett. Volt is benne része; miniszter lett. Politikáját az érzelmességgel s erénnyel kívánta egyesíteni. Megbukott. Azzal vizsgáltta magát, hogy a vallásos gondolatok fontosságáról fog könyvet írni s azzal is, hogy elkényeztette a kis Germaine-t, aki borzongott Neckerné formalizmusa és nevelőtudománya alatt.

Ez itt a milieu, melyből a későbbi Staelné kikerül. Húsz éves korában férjhez megy Stael-Holstein Erich báróhoz, közepes tehetségű és vagyonú harminchétféves férfihez, a párisi svéd követhoz, kitől három gyermeke születik. Házassága nem boldog; elválnak., de mikor rákövetkező évben, 1798-ban Stael báró elbetegesedik, akkor elkíséri az asszony volt urát Svájcba és haláláig, 1802-ig vele marad.

Közben kezdi írni könyveit. 1788-ban J. J. Rousseau-ról hat levelet. A directoire alatt, 1796-ban megírja könyvét: »A szenvedélyek befolyásáról az egyének és nemzetek boldogulására«, melyben már politikai hitvallását teszi le. Ahogy eddig egyforma hévvel küzdött úgy a royalista, mint a jakobinus párt ellen, vagyis gyűlölte a szélsőségeket, úgy fog ezentúl leghatalmasabb ellenfelébe, Napóleonba ütközni.

Legközelebbi könyvével: »Az irodalomról a közjóléti intézményekkel kapcsolatosan«, maga ellen ingerli a konzul Bonaparte-t. A nők helyzetéről ír itt egy fejezetet, mellyel szinte megelőzi korát, annyira megkapó és tiszta szociológia, amit ezeken a papokon fejteget:

- Hiszem, hogy el fog érkezni ama korszak, amelyikben bölcs törvényhozók komoly gondot fognak fordítani az asszonyok nevelésére, a polgári törvényekre, melyek megvédelmekzik őket, a kötelességekre, melyeket rájuk kell róni s a boldogulásra, mely biztosítható számukra; azonban a mai helyzetben legtöbbszörre ki vannak rekesztve úgy a természet, mint a társadalom rendjéből. Ami sikerül az egyiknek, elveszíti a másikat; kiválóságai ártanak nekik néha, néha hibáik válnak előnyükre; mémelykor kezükben van a nagyobb hatalom, Inaskor azonosak a semmivel. (Quelquefois elles sont tout, quelquefois elles sont rien.) Végzetük sok tekintetben hasonlít a császárok felszabadított jobbágyaihoz; ha hatalomra jutnak, szemükre hányják, hogy rabszolgáknak születtek; ha rabszolgák maradnak, elnyomják sorsukat.

- Általában bizonyára többet ér, ha a nő kizárólag a házi erényeknek szenteli magát. De az a csodálatos (bizarre) a férfiak róluk hozott ítéletében, hogy inkább megbocsátják nekik, ha kötelességüket megszegik, mint ha kiváló tehetségüknél fogva magukra vonják a figyelmet. Megtűrik tenne a szív lealjasítását a szűkértelműség kedvéért s még a legteljesebb becületesség is alig tudná bocsánatukat nyerni, ha igazi fölényességgel párosult.

- Valamennyi szabad országban a nők nevelését a fennálló alkotmány szellemében irányították. Spártában harcosokat heveittek belőlük, Rómában puritán és hazafias erényeket követeltek tőlük. Ha tényleg azt akarnák, hogy a francia köztársaság a világosság és a bölcsesség versengése legyen — az volna észszerű, hogy a nőket eimjüki kiművelésére bátorítanák, hogy a férfiak tudjanak velük, arról beszélgetni, ami legjobban leköti érdeklődésüket.

— A gondolatok kiterjedésének meggátolásával nem lehetett a nőben a primitív korok egyszerűségét helyreállítani.; Ebből tisztán csak kevesebb szellemiség, kevesebb finnyosság (delicatesse), a közbecsülésnek kevesebb tisztelete s az egyedüllétnek csekélyebb eszközű elbírása származott; Az történt, ami általában mindenre alkalmazható a szellemi erők mai elrendezettségében: mindig azt hiszik, hogy a felvilágosultságok okozzák a bajt s ezt azzal akarják megjavítani, hogy az értelmet visszafelé kergetik. A felvilágosultság okozta baj pedig csak azzal javítható, ha még több világosság adatik. Vagy h a m i s képzet a morál vagy igaz a tétel, hogy minél több a felvilágosultság: annál inkább ragaszkodik az ember a morálhoz.

— Felvilágosítani, művelni és tökéletesíteni kell úgy a nőket, mint a férfiakat, a nemzeteket ügyét mint az egyéneket, ez még legjobbak nyitja minden józan célnak, minden szociális és politikai kérdésnek, melynek tartós alapot akarnak biztosítani.

És ez még nem mindéin: a közvélemény, úgy látszik, mentesíti a férfiakat mindennemű kötelesség alól a nő iránt, kiben felsőséges észt ismernek el: az ember lehet vele hálátlan, hitszegő és gonosz, anélkül.; hogy a közvélemény szert bosszul követelne. Mert hát nem rendkívüli asszonyról van-e szó? Ezzel mindent megmondták; saját erejére bízzák, hagyják, hogy maga vergődjék fájdalmával. A rokonszenvet, melyet ébreszthet egy asszony, a hatalmat, mely a férfit oltalmába veszi, e teremtésnek néha mindent nélkülöznie kell: különös existenciáját sétáltatja, mint az Indiák páriája valamennyi társadalmi osztály között s maga egyikhez sem tartozik. Minden osztály úgy szemléli, mintha egymagában kellene léteznie, s a kíváncsiság tárgya, talán a megirigylése is, miközben semmit jobban meg nem érdeme (ily körülmények között), mint a szánalmat *)

(Befejezés következik.)

*) De la Litterature II. köt. IV. fejt, 118—137.

Ankét a nemi betegségek ellen

(Befejezés.)

Szirmai Oszkárné felszólalása »Az ifjúság nevelésének« reformja című 21. pontnál:

A mai helyzet bírálatában 2-féle álláspont érvényesült: az egyik elfogadja és csupán következményeiben enyhíti azt, míg a másik alapos megváltoztatását követeli. Az utóbbi korántsem kizárólag a nőké; hiszen azok a nők, akik itt felszólaltak, nemcsak leányaik, hanem talán még nagyobb mértékben fiaik érdekeit képviselték.

Örvendetes tény, hogy akik a nevelésügy reformjára vonatkozó vitában felszólaltak, valamennyien az alapos változtatások szükségére mellett foglaltak állást. Annál örvendetesebb, mert hiszen e kérdés megoldásának van a többire is legnagyobb kihatása.

A nevelésnek nem szabad képmutatónak lennie; ha ideálokot tűzünk ki, akkor megközelítésüket is lehetővé kell tennünk; az átmenet nehézségeivel szemben tanúsíthatunk elnézést, de könyörtelenül követelnünk kell a mai képmutató rendszer gyökeres kiirtását.

A leányok és fiúk nevelése egyaránt fontos, egyforma gondosságot igényel. Harmónia csak úgy lehet a két nem között, ha szellemi színvonaluk, erkölcsi felfogásuk egyenlő. Ezért a leánynevelés minden hiánya megboszulja magát: a férfiakon is és viszont.

A leányokat ma arra nevelik, hogy külső tulajdonságaikkal meg tudják nyerni a férfiak tetszését; ha ez az irány megfelel egyéni hajlamuknak és ha komoly foglalkozás nem ellensúlyozza, természetesen léhaságot eredményez e ezért azután a női természetet teszik felelőssé. De még fontosabb hatása a komoly, kenyérkereső foglalkozásnak az, hogy lehetővé teszi a korai házasságot, amely csak fogyasztó asszony mellett lehetetlen; egyúttal kifejleszti a kötelességérzetet, amelynek hiányáért oly sokszor hibáztatják a csupán fogyasztásra nevelt nőket.

A testi nevelés eugenikai szempontból fölülte fontos, de tiltakoznunk kell az ellen, hogy még a jövő nemzedéket is katonának neveljék; sőt a (jog tiszteletét, az erőszak gyűlöletét kell belé oltanunk. Erős, egészséges, jogait követelő, de a másokét is tiszteletben tartó nemzedéket kell nevelnünk.

A testedzés minden korban az izmok jóleső elfáradása a sportok kifejlesztése, a testi szépség kultusza, a tisztaság érvényesülése minden vonalon: nőre és férfira nézve egyaránt leghathatóbb védelmezői a test és szellem egészségének.

Az alkoholt ki kell küszöbölni a társadalom életéből. Nevelni kell az akaratot például, tanítással, nemes célok kiküzdésével; a testi fenytéket teljesen ki kell zárni az ifjúság neveléséből.

Ideális helyzet volna, ha a nemi felvilágosítást a szülők vállalhatnák magukra; de minthogy nagy többségükre nézve mind gazdasági helyzetük, mind nevelőképességük hiánya ezt lehetetlenné teszi, az iskolára hárul a felvilágosítás feladata. Legelső szabálya, hogy nem szabad későre hagyni; az ember keletkezésének problémája korán foglalkoztatja a gyermeket és ha érdeklődése kielégítést nem nyer, befelé gyakorol ártalmas hatást. Ha csillapítjuk kíváncsiságát, közlünk vele annyit, amennyit értelmi fejlettsége megkövetel, akkor természetes jelenséget lát benne és ez nem izgatja többé.

Súlyos ellentmondás, hogy tisztaságra akarunk nevelni megtartjuk a prostitúciót, amely megrontja az egész férfinemet. Még ha nem akarják is elhinni azt a nagy tekintélyektől támogatott orvosi véleményt, hogy a rendőrorvosi vizsgálat nem akadályozhatja meg a nemi betegségek terjedését: serdülő fiaink érdekében kell megszüntetnünk ezt az intézményt, amely látszólag állami szankció mellett ad alkalmat arra, hogy eltérjenek a monogámia felé vezető útról. Hiszen ma ezer szerencsés körülménynek kell összejárnia, hogy egy serdülő fiú megmeneküljön a kísértésektől, amelyek mindenütt ólálkodnak reá.

Leányok és fiúk mint egyenrangú munkások találkoznak, osztályuk érdekeiért együtt küzdenek, a tudomány örömeit közösen élvezik. így jutunk közelebb az ideál megvalósításához: a korai házassághoz, a családi életben-ségéhez.

Glücklich Vilma ugyanehhez a kérdéshez írásban nyújtotta be a következő véleményt:

A cél kitűzésében és az eszközök kijelölésében oly örövendetes egybehangzást mutatnak az elhangzott vélemények, hogy csak egyetlen túlhajtással: az iskolai testnevelés katonai jellegével szemben kell erélyesen állást foglalnunk; mikor a nevelés szolgálni kívánja az egyéni boldogság szempontjából legnagyobb jelentőségű erkölcsi célt, nem szabad ellenke-

zésbe jönnie avval a mindennél fontosabb feladatával, hogy előkészítse az egész emberiségi harmonikus együttélését. A testgyakorlásnak az emberi test egészségét, szépségét erejét, ellenálló képességét kell kifejlesztenie és fentartania a faj fejlődése érdekében; de világért sem szabad szolgálnia a vadembertől örökölt atavisztikus ösztönöket.

Nem esett azonban szó arról az eszközzől, amely a nők és férfiak kölcsönös megismerését, megbecsülését a legnagyobb mértékben segíthetné elő: a leányok és fiúk közös tanításáról, a coeducatióról, Mindazokban az országokban, ahol átment a gyakorlatba a két nem közös iskoláztatásai valamennyi fokon csak jó hatásait észlelték a műveltségi elemek közös elsajátításának; az állandó közös munka főnyomán megszünt az a szinte ideges feszültség, amely az egymástól elkülönített, egymásra a titokzatosság hatását gyakorló kétneműbeli ifjúság tagjai között mutatkozik. A közösen szerzett, egyenlő szakképzettség kizárja, hogy a nő bérnyomó pályatársa legyen a férfinak és munkája díjából meg nem élhetvén, testével legyen kénytelen megkeresni kenyéréit.

Mindenki, akinek volt alkalmá Amerikában megfigyelni a coeducatio hatását, kénytelen elismerni, hogy a két nem kölcsönös megbecsülése és a férfi monogám magatartása szempontjából hasonlíthatatlanul magasabb az ottani társadalom színvonala a miénknél. Szándékosan emlitem Amerikát, amelynek vegyes népessége nem engedi meg azt a kifogást, hogy a -vérmérséklet (különbsége indokolja a nemek közötti érintkezés szellemének ezt a különbségét. De utalhatunk Olaszországra is, amely nem látta kárát annak, hogy hatósági középiskolái nagyrésztben coeducatiósak; tehát nemcsak a skandináv országokban, a finnknél, a hollandusoknál, az angolok és németek reform-iskoláiban vált be ez a rendszer, hanem mindenütt, ahol akár elvi, akár gazdasági okokból meghonosították.

Nem csekély jelentőségű, éppen a mi szempontunkból, az a haszon sem, amelyet gazdasági szempontból ígér a közös szakiskolák létesítése. A legsúlyosabb akadályok egyike hárulna el a leányok szakképzésének útjából, ha megnyitnák előttük; a fiúk szakiskoláit és evvel fölöslegessé tennék külön intézetek költséges létesítését. Ma a fiúkat kiképző kertészeti tanintézeteknek és a gazdasági akadémiáknak alig van néhány nő vendeké, leányoknak pedig nincs módjuk arra, hogy kertészeti (vagy gazdasági) szakképzést szerezzenek. Már pedig nincs szilárdabb alapja az erkölcsi egyensúlynak, mint a megélhetés biztossága, amely a megfelelő szakképzésen épül fel.

Emberi méltóságunk megköveteli, hogy férfiak és nők egyenlő erkölcsi alapon, egymás képességeit megbecsülve, egymás hibáit ismerve, közös erővel vigyék előbbre az emberi fajt a fejlődés útján.

Fájós lábakra

ajánlja készítményeit

Gerő Adolf Fia ortopéd cipőmester
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14. sz.

Az általános választójog és a nőmozgalom az új Oroszországban.

Írta: Eugen v. Mocrousov.

Az autokrata Oroszországot sokszor nevezték »a korlátlan lehetőségek országának«, mert a hatalmon levők egyike sem vihette annyira túlzásba a legfeketébb reakciót, hogy rte akadt volna társai között olyan, aki hamarosan túltegyen rajta; az új demokrata kormány fenn akarja tartani ennek jogosultságát és túl akar tenni a világ összes demokráciáin. Több országban áll fenn pl. szigorú alkohol-tilalom; de alkalmasint még mindig egyedül áll a maga nemében az új orosz törvény, amely 6-8 évi szibériai kényszermunkával bünteti az ittas állapotban elkövetett lopást vagy erőszakot. Ugyanez áll a nagyjelentőségű városi törvényről, amely a nőknek a férfiakéval teljesen azonos jogokat biztosít és megmutatja, milyen alapon szándékozik az ideiglenes kormány kijelölni az alkotmányozó gyűlés szavazóit.

A régi államrend szerint a nő tagja lehetett ugyan a városi tanácsnak, de nem szavazhatott. Csupán a háztulajdonos özvegyeinek volt választójoguk és ezek is csak megbízottjuk útján gyakorolhatták. A férfiakra nézve igen magas vagyoni cenzus volt érvényben, úgy, hogy alig negyed-részükhöz vehetett részt a választásokon. A községek háztartása tehát a háztulajdonosok és gazdag kereskedők, azaz: a reakciós elemek kezében volt, akik távoltartották a demokrata értelmiséget. Mindezt most alaposan elsöpörte a forradalom.

Az április 15-1 új törvény megszüntet minden cenzust és korlátozást. Ezentúl választó és választható minden férfi és nő, aki a 20 éves kort meghaladta és aki a választás idején a községben tartózkodik. Katonai szolgálatot teljesítő egyének posta útján adhatják le szavazatukat. Képviselővé választható olyan egyén is, aki nem lakik a városban. Sőt ennél tovább mennek a törvényhozók: hogy a kisebbség jogait is biztosítsák, a proportionális választójog törvénybe iktatását tervezik, amely eddig csak a skandináv államokban valósult meg. Minden, még a legkisebb pártnak is joga van listába foglalni jelöltjeit; a párt a választandó képviselők annyiadrészt küldheti a képviselőházba, ahányadrészt kapta listája az összes szavazatoknak. A jelöltek listája »mozdulatlan«; akik rászavaznak, változatlanul tartoznak azt elfogadni.

A »Nova Rada« című újság jelentése szerint már a nők egész sorát választották be a városi törvényhatóságokba. A régi zemstvorendeletekkel együtt, amelyek a zemstwoban is egyenjogúsították őket a férfiakkal, ez a rendelet óriás terjedelemre, áldásos munkateret nyit meg a nők előtt. Nagy hasznát vehetik; ennek azok az asszonyok, akik a nép egészsége és műveltsége érdekében dolgoznak országszerte.

A falusi tanítónők különösen súlyos helyzetben voltak azelőtt; fizetésük havi 15-30 rubel közt ingadozott, vgy, hogy legegyszerűbb szükségleteiket is alig fedezte; szeltem! igényeikkel a kormány egyáltalában nem törődött és, sokszor éhezniük kellett, hogy egy könyvet vásárolhassanak vagy újságra előfizethessenek. Azonkívül kínos ellenőrzés alatt állottak nem csupán iskolai hatóságuk, hanem a falu hatalmasai és rendőrsége részéről is; egy feljelentés sokszor elég volt arra, hogy elveszítsék nemcsak állásukat, hanem szabadságukat is. Teljesen elszigetelve éltek, egyesületet alakítani nem volt szabad és gyűléseiket a kormány többnyire feloszlatta. Tudásvágyuk felkeltésére a társadalom számos orosz városban szünidei tanfolyamokat létesített egyetemi tanárok közreműködésével; ezeken különösen nevelés-tani, társadalomtudományi és egészségügyi előadásokat tar-

tottak díjtalanul, népszerű modorban; ez utóbbiak különösen fontosak, mert a tanítónő akárhányszor a falu egyetlen intelligens embere, akinek tanácsára és segítségére minden paraszt rászorul.

Egy másik utánzásra méltó társadalmi akció az, hogy kulturegyesületek tanulmány utakat rendeznek diákok és néptanítók számára. Az egyesületek tagjainak vezetésével 60-80 tagú csoportokban utazzak be Oroszországot és a külföldet s útközben meghallgatják vezetőik előadásait a meglátogatott országok népéről és kultúrájáról. A részvételi díj utazással és teljes ellátással csupán 40-200 rubel. Hogy ezek a tanulmányutak mennyire népszerűek, kitűnik abból, hogy 1913-ban 80 ilyen csoport utazott át Bécsen,

Nagy számmal vesznek részt a tanítónők ez u. n. népegyetemek előadásain. Mikor 1908-ban a kormány ki akarta irtani a főiskolák autonómiájának utolsó maradványait, a moszkvai egyetem rektora lemondott és példáját követte számos tanártársa; e »hajléktalan« tanárok számára alapította Sahovsky herceg az első népegyetemet. Erre mindenki beiratkozhatik érettségi bizonyítvány nélkül is, hallgathat tetszésszerű tárgyakat és nem köteles vizsgáznia. Ezek az egyetemek nem adnak sem oklevelet, sem előjogokat; céljuk az, hogy mindenkinek alkalmat adjanak ismeretei gazdagítására.

Nagy részük van az orosz nőknek az alkohol elleni küzdelemben. Abstinens egyesületeik az alkohol helyett hetenkint 2-3 hangversenyt nyújtanak a népnek; ezeket népszerű előadás előzi meg. Módot kívánnak így adni a vagyontalan néprétegeknek arra, hogy 2-3 kopek belépődíj fejében érdekesen és kellemesen töltsék szabad idejüket.

Az orosz nép társadalmi színvonalának emelését célzó mindennemű törekvés számára most az érvényesülésnek és megvalósulásnak szabad lehetősége nyílik meg; nagyrészt az orosz nőtől függ majd hazája demokráciájának békés fejlődése állandó fenmaradása.

Forradalmi napok Oroszországban.

(Levelek Tolstoj barátainak köréből.)

(A levelek szerzője Anna Konstantinowna Tschertkowa, azon Tschertkow neje, aki mint Tolstoj barátja annak akarata szerint keresztül vitte, hogy művei a család akarata ellenére az egész világi legyenek. A levelek az orosz forradalomról szóló közleményeket tartalmaznak, melyeket eddig az orosz lapok még nem hozhattak nyilvánosságra.)

Moszkva, március 18.

»Kedves barátaim, tegnap a legnagyobb sietségben írtam nektek egy levelezőlapot. Ma többet szeretnék írni, ha lehetséges lesz. Az általános jellegű nagy eseményekről nem foglak tudósítani, az újságok útján bizonyára kellően tájékozottatva vagytok. Csak arról akarok értesíteni, hogy ezen események hogyan tükröződnek vissza saját körünkben, miképp hatottak barátaink sorsára; néhány személyes tapasztalatot is el akarok nektek mesélni, mely az: újságokban nem jelenik meg. Nem sorban, hanem a legközelebb fekvőn, a ránk nézve legfontosabbon kezdve. Ez elsősorban azon elvtársak kiszabadulása a »politikai« foglyokkal együtt akik az utolsó esztendőkhöz fegyencsapatokhoz voltak szolgálatra beosztva, vagy pedig fogházra voltak ítélve. Azonban még nem mind szabad. A késedelem oka nem csupán technikai körülmény.

Nem sikerült egyszerre. Mert a mieinket »kriminális bűnösöknek« regisztrálták, tehát elsősorban magyarázatokat kellett leadni. Itt-ott előfordult, hogy minden további formalitás nélkül szabadon bocsátották őket, miután megállapították, hogy »vallásos« okokból ítélték el őket. Dacára ennek, még nem bocsátották el mindet és mindenütt. Március 2-ika óta azonban már folyamatban van a dolog. Először a »Butyrka« fogházból bocsátottak 12 embert szabadon. Közöttük volt a mi kedves Wassiljewna Sawaljewskaja Olgánk is. Két évi várfogságra volt ítéelve, bele nem számítva a 9 hónapi vizsgálati fogságot, mert Makowitsky D. P. és Bulgakow barátaink elfogatása után Jasnaja-Poljanában (egy 1914-ben fogalmazott röpirat miatt) személyesen fordult Tulában a zsandárparancsnoksághoz. A kiáltványt ugyan nem írta alá, helyeslését azonban mégis kifejezte; házkutatást tartottak nála és Tolstojnak az »Újítás« kiadásában megjelent »Kereszténység és hazafiság« című füzetéből 3 példányt találtak nála.

Ez a mi Wassiljewna Olgánk tehát — 28-30 éves leány (azonban idősebbnek látszik, összeaszott, sárgás, gyöngé), egy most már gyakran előforduló typus, az öskeresztény mártírnő újjászületve, csodálatos lelki szépséggel — gyöngéd, önzetlen, csalhatatlan és végtelenül megható. Emellett még specifikus tulajdonságaihoz tartozik az igazi humor és a mindig vidám életfelfogás; ezek okozzák, hogy önsorsa fölött tréfálkozik (pl. a börtönből írott levelekben) s mindezt a nekem oly visszatetsző álszenteskedés és öntetszés legkisebb árnyéka nélkül. Eleget volt, hogy a Butyrka fogházat körülvevő tömegből a mieink egyike az új »kormánybiztosnak« néhány szót súgjon a mi »politikai« Wassiljewna Olgánkról — és szabadon bocsátották. Barátaink először a vegetárius vendéglőbe vitték (március 1-én éjjel 12 órakor) és másnap reggel hozzánk jött; pedig mi a központtól messze lakunk és ezekben a napokban nem járt sem villamos, sem kocs, mindenki gyalog járt — milliónyi tömeg volt ebben az időben éjjel-nappal az utcákon és tereken — és mindenütt e legteljesebb rend, bér a rendőrség hiányzott, mert letartóztatták.

Természetesen történetek kísérletek álház rendőrök és csendőrök részéről, hogy a tömeget provokálják: gépfegyverekkel lőttek a háztetőkről, stb. Szinte hihetetlennek látszik, hogy most mindenről szabad írni.

A kárpótlás.

»A sors keze« címén írták a lapok; Józsa Lajosné hivatalnok neje néhány nappal ezelőtt felvett egy cselédleányt, König Amália 21 éves mindenest. A leány tegnap feltörte a szekrényeket, 4000 korona értékű fehérneműt és ékszereket elloptott és megszökött, de egy levelet tett az elloptott holmik helyébe. A levélben többek közt ezeket írja: »Ha meg akarja tudni mi az oka mindezeknek, kérdezze meg a fiatal urat. Én így kárpótoltam magamat és azt hiszem legokosabb, ha egymástól ezentúl semmi magyarázatot nem kérünk. Minden embernek mag van a sorsa pecsételve, az én sorsom pedig ezt rendelte. Józsané azonban nem nyugodott meg a sors kezének ilyen működésében, feljelentést tett a rendőrségen és a betörő cselédleányt a rendőrök most keresik. Kíváncsiak vagyunk, vajjon a fiatal urat is keresi-e a rendőrség?

A nő és a háború.

Részlet Olive Schreiner „A nő és a munka” (Woman and Labour) című könyvéből.

Mindenkor viseltük a háború terhét, sőt annak oroszlanrészét. Nemcsak mert ősidőkben elszenvedtük a szántóföldek elpusztítását, amelyeket mi műveltünk meg és a házak lerombolását, amelyeket mi építettünk, nemcsak mert későbbi időben, mint házi munkások és termelők, ha fizetés nélkül is adóban és anyagvesztésben és munkatöbbletben éppen úgy fizettük a habom költségeit, mint a férfiak; nemcsak mert aránylag jelentéktelen módon az újkorban, mint a sebesültek ápolói, régen itt-ott mint harcos vezérek és főnökök vettük ki belőle részünket; nemcsak mert a nők elhatározásának szelleme, szenvedések elérésére készsége minden korban újból és újból döntő befolyást gyakorolt a háborúra készülő fajokra; nemcsak mindez okokból tartunk igényt ellenőrző jogunkra háború esetén. Sokkal bensőbb, egyénibb, felbonthatatlanabb viszonyban állunk a háborúival. A férfiak készítették a husángokat, a nyilakat, a kardokat vagy puskákat, amelyekkel elpusztítják egymást; de mi a férfiaknak adtunk életet, akik egymást pusztították és elpusztultak! ősidők óta óriási áldozatokkal termeltük a háború legelső szükségletét, amely nélkül a többi sem létezhetnék. Nincs harctér a földön, bármennyi halott borítja is, amelyért a fa) anyái nem ontottak volna több vért és ne szenvedtek volna el több aggodalmat, mint azok a férfiak, akik ott estek el. Minden emberéletért elsősorban mi fizetünk.

Nemcsak hogy a nők, mikor egy harctéri vérfürdő áldozatait szolgáltatták, több vért ontottak és kínosabb aggodalmat és fáradságot szenvedtek el a gyermek születését megelőző hosszú hónapokban és a szülés kínjai között, mint a csatateret borító férfiak; de a gyermeknevelésnek a szülést követő hónapjaiban és éveiben a faj anyái oly hosszú, türelemmel viselt megerőltetésen mentek keresztül, amelyet meg sem közelít a nehéz hátizsákot cipelő katona leghosszabb menetelése; még a halál eshetősége is, civilizált társadalmakban, sokkal nagyobb a gyermekszülésből folyólag az átlag-nőre nézve, mint az átlag-férfira a csatában elesés valószínűsége.

Nincsen talán nő, akár vannak gyermekei, akár csak lehettek volna, aki végignézhetne egy hullákkal borított csataterén, anélkül hogy elgondolná: »Ennyi anyának fiai! Ennyi test, amelyet világra hoztak, hogy idejusson! A fáradságnak és szenvedésnek hány hónapja, míg csontjaik és izmaik kialakultak; a félelemnek és küzdelemnek hány órája, míg a szabad levegőre jutottak; mennyi gyermekszáj, amely anyja emlőjéből szívta az életet; és mindez azért, hogy itt feküdjenek az üvegszernű, feldagadt testű, merev, megkékült, nyitottsájú, szétvetett végtagú férfiak, minden azért, hogy egy hold földet emberhús trágyázzon, hogy a jövő évi fű, vagy mák, vagy bokor zöldebben, vagy pirosabban hajtszon ki ott, ahol ők feküdtek, vagy hogy a síkság homokszemei közt fehér csontszilánkok csillogjanak!« És felkiáltunk: »Ennek többé nem szabad megtörténnie!« Igazi nő nem mondhatja emberi testről: »Ez semmiség!«

Az a nap, amelyen a nő elfogfoglalja helyét a férfi mellett a kormányzásban, a külügyek intézésében, halálát fogja hirdetni a háborúnak, mint az emberek közötti véleménykülönbség elintézésének. A trombiták és

lobogók semmiféle csillogása sem fogja a nőket arra az örültségre csábítani, hogy könnyelműen pusztítsanak emberéletet, vagy hogy az élet szándékos kioltását más névvel szépítsék, mint a gyilkosságéval, akár egy millió ember megöléséről van szó, akár egyesekéről. És ez nem azért lesz így, mert az anyaság funkciójával szükségképpen az emberi lény mélyebb erkölcsi belátása, vagy a társadalmi ösztönnek magasabb formája jár együtt, mint az apai funkcióval. Minden kör férfiai között akadtak, akik a hősi erények számos útján ugyanolyan nemesen vezettek, mint a nők, a magasabbrendű társas érzelmek felé; egyes korokban, mert szabadabbak és műveltebbek voltak, jobban is vezettek és előbbre jutottak,

Általános emberi érzésben, a társadalmi összetartás érzésében és a nagylelkűségben a férfi állandóan legalább is egyenrangúnak mutatkozott a nővel.

De férfi is azért fog a nő irtózni a háborútól, mert nem elég bátor. A földön élő minden nemzedék asszonyai oly egykedvűséggel néztek szembe halállal és szenvedéssel, amelyet a csatatér katonái közül kevesen tanúsítottak és egy sem múlt felül; és ahol életnek, vagy földnek, vagy szabadságnak megmentéséről volt szó, az élőködéshez nem szokott, dolgozó nők minden korban tudtak cselekedni és meghalni.

Nem is azért fogja a nő latbavetni befolyását a háború ellen, mert ő maga jövőben fizikailag nem lesz képes abban résztvenni. Izmainak kisebb mérete, amely nagyon háttérbe szorította volna akkor, mikor a háborúban fejszével vagy karddal hadakoztak és ököltre mentek, most csak kevéssé, vagy egyáltalában nem érintené. Ha kiképezni óhajtaná magát a háború céljaira, meg tudná szerezni ugyanazt az ügyességet, amellyel egy Maximot kezelhet, vagy négyezer yard távolságról lelőheti az ellenséget, akár csak a férfi, és kétségtelenül nem csupán a francia parasztlányban szunnyadtak elrejtve azok a tehetségek, amelyek a hadvezért teszik.

Nem azért fog a nő véget vetni a háborúnak, mihelyt teljesen, véglegesen és világosan hallathatja szavát az államok kormányzásában, mert gyáva és képtelen rá, sem pedig azért, mert általában kimagasló erény jellemzi, — hanem azért, mert ebben az egy pontban, és majdnem csupán ebben, a nő hozzáértése, egyszerűen mint nőé, fölötte áll a férfiénak; ő ismeri az emberhús történetét; ő tudja, milyen áldozatokba kerül; a férfi nem.*

Egy ostrom alatt álló városban könnyen megeshetik, hogy a férfiak az utcákon álló szobrokat és a középületek márványdornborműveit megragadják és az ellenségtől megrongált töltések javítására használják fel, gondatlanul és csupán azért, mert azok kerültek kezükbe először; nem becsülik többre, mintha az az utca kövezetéből származnának. De van férfi, aki nem tudná azt megtenni — a szobrász! ő, aki tudná, habár nincs közöttük saját vésőjének munkája, mégis tudná, mibe került e művészi munkák mindegyike; tapasztalásból ismerne a küzdelem és tanulmány hosszú éveit és a végtelen vesződéséget, amely minden egyes tag kifermálásával, minden egyes körvonal metszésé-

vel jár: ő nem tudná így felhasználni gondolkodás és kímélet nélkül. Ösztönszerűleg keresne háztartási eszközöket, akár aranyból és ezüsből, amennyi a városban található, mielőtt a műtárgyakat feláldozná!

A férfiak teste a nő művészi remeke. Ha megadják nekünk az ellenőrzés jogát, sohasem fogjuk betömni velük azokat a réseket, amelyeket nemzetközi nagyravágyás és kapzsiság ütöttek az emberek közötti egyetértésen. Nekünk asszonyoknak sohasem jutna eszünkbe: »Dobjátok bele a férfiak testét; így hozzuk rendbe a dolgot!« A döntőbíráskodás és kárpótlás oly természetesen jutna eszünkbe a nemzetek közötti viszony réseinek olcsóbb és egyszerűbb betömésére, mint a szobrásznak az, hogy inkább bármi mást áldozzon fel, mint szoborműveket.

Ez azoknak a nem nagyszámú, de nagy jelentőségű emberi élet-mozzanatoknak egyike, amelyekkel szemben a férfinak mint férfinak és a nőnek mint nőnek más-más a nézőpontja, és kell hogy más legyen, pusztán azért, mert különböző funkciót teljesítenek a faj fenntartásában. Az emberi élet fizikai létrehozása a férfi szempontjából a testi élvezetnek néhány pillanatából áll, míg a nőre nézve a kényszernek és testi szenvedésnek hónapjait jelenti, s ezt életveszedelem tetőzi be. A férfira nézve: életet adni egy nevetést jelent; a nőre nézve; vért, félelmei, némelykor halált. Itt a férfi és nő között fennálló kevés, de lényeges különbség egyikét érintjük.

Az a húszezer ember, aki a csatatéren időnek előtte elpusztul, fajuk asszonyai előtt húszezer emberi lényt jelent, akiknek anyáik testében kell fejlődniük, azok félelmei között születni, anyjuk emlőin táplálkoznak és akiket fáradtsággal kell fölnevelni, ha a törzs létszámát, a nemzet erejét fenn akarjuk tartani. Olyan nemzetekben, amelyek folyton háborúskodnak, a háború valamennyi asszonyra rákényszeríti a folytonos gyermekszülést, hogy az állam fenmaradhasson; és valahányszor háború tör ki, ha fenn akarják a létszámot tartani, fokozott gyermekszülésre és fölnevelésre van szükség. Ez olyan háborús adóval sújtja a nőt, amelyhez hasonlítva jelentéktelen minden, amit a férfi költ hadi felszerelésre.

A nő viszonya az emberi élet termeléséhez kétségtelenül még az állati és mindennemű élethez való viszonyát is befolyásolja. »Milyen szép nap van, gyereünk ki és öljünk meg valamit!« kiáltja ösztönszerűen bizonyos fajok férfitípusa. »Itt van egy élő lény, amely elpusztul, ha nem viselik gondját« mondja az átlagnő csaknem ugyanolyan ösztönszerűen. A normális nő nem tudja könnyű szívvel, gondtalanul élvezni az élet feláldozását, ösztöne, amelyet a gyakorlat tapasztalati fejleszt, közbelép annak elhárítására, ő mindig tudja, mibe kerül az élet és hogy mennyivel könnyebb elpusztítani, mint létrehozni.

Az is igaz, hogy legmagasabb szempontból tekintve, semmiféle értelemben nem függ össze a nemi funkció bármely formájával a háborúnak az az elítélése, amelyet az emberi szellem haladása hozott magával. Férfiak és nők, akik Ezsaiásnál Palesztina magaslátán, vagy Buddhának árnyas fája alatt felismerték minden érző élet lényegiének egységét és akik ezért a háborúban csupán a földi életnek azt a nyers rendezetlenségét látják, amely még önmagával sincs tisztában és amely az emberiség növekedésének e korai fokozataival jár; kénytelenek a faj előtt álló végső célnak tekinteni, bár

* Feljegyzésre érdemes, hogy Katalin cárnő, a férfias uralkodó, akinek rendesen nem voltak erkölcsi skrupulusai, felháborodással utasította vissza, Nagy Frigyes ajánlatát, hogy nagy árat fizet neki néhány orosz rekrutáért, abban a korban, mikor a katonák kibérlése szokásos volt az európai uralkodók között.

talán még megszámlálhatatlan jövőző korszakok barázdáiban rejtőzik, a tudatos élet valamennyi tormájának azt a harmóniáját, amelyet metaforikusán előre megjelenített a régi héber, mikor így kiáltott fel: «A farkas lakjék együtt a báránnyal és a leopárd feküdjék le a gödölye mellé; és a borjú és az oroszláncolyók és a hízó együtt legyen, és egy kis gyermek vezesse őket!» Annak az egyénnek, legyen bár nő (vagy férfi, aki elérte ezt az álláspontot, nincs szüksége arra, hogy a társadalom gyermek-termelőinek ösztönei világosítsák fel; mert a háború elítélése nála nem annyira abból a tényből fakad, hogy az emberi húsnak könnyelmű pusztítása, mint abból, hogy annak a rendezettségnek, annak a harmóniának hiányát jelzi, amelyet ez a kiáltás foglal össze: »Gyermekeim, szeressétek egymást«

De az emberiség nagy tömege számára valószínűleg még sok nemzedéken át szükség¹ lesz arra az ellentétre; amely az emberiség gyermek-termelője és annak az életnek gondatlan pusztítása között áll fönn, amelyet ő annyi áldozattal hoz létre, hogy belenevelje a fajba a háború bestiális voltának és örülségének tiszta fogalmát

A háború megszűnik, mihelyt a szellemi kultúra és tevékenység lehetővé tették, hogy a nő egyenjogú ellenőrzője és kormányzója legyen a modern nemzeti életnek.

Különösen a háború kérdésében kell hogy szívük legyen nekünk, a férfi-testek termelőinek, akik a háború legértékesebb anyagát szolgáltatjuk, akik nem a csata zajában és tűzében, hanem egyenként és egyedül, a hajnali óra bátorságával ontjuk vérünket és nézünk a halállal szembe, hogy a csatátér megkapja a maga áldozatait, amelyek szívünk vérénél is becsesebbek előttünk. Bele szándékozunk elegyedni a háború kérdésébe és addig dolgozni e téren, míg sikerül kiküszöbölnünk.

Ha ma igényt támasztunk minden munkára, még inkább követeljük a munka jogát azon a téren, amelyen fajfentartó funkcióik némileg eltérő állápontra helyezik a férfit és a nőt.

Az igazságügyminiszter a nők választójogáról.

A kaposvári feministák felhasználták az ottani választójogi blokk gyűlésének napját, amely alkalomból Vázsonyi Vilmos igazságügyminiszter is Kaposvárra érkezett, hogy küldöttségileg tisztelegjenek nála és abbéli reményüknek adjanak kifejezést, hogy az új erős demokratikus meggyőződése és vasenergiája diadalra viszi ügyüket és a megvalósulás stádiumába juttatja a nők választójogát.

Az igazságügyminiszter válaszában kijelentette, hogy a nő választójogát a demokratikus választójogi reform szerves alkotórészének tekinti. Azon lesz, hogy ne csupán értelmi cenzus alapján a nők legképzettebb csoportjai, hanem a társadalom összes rétegeinek képviselői jussanak politikai jogokhoz. Mert bármily nagy fontosságot tulajdonít e téren az első lépésnek, amely szükségszerűen vonná maga után a további fejlődést: igazán kielégítőnek csak a nők demokratikus választójogát tartaná.

A küldöttség örömmel vette tudomásul a válaszból hogy a Feministák Egyesületének régi követelése: a nők általános választójoga, remélhetőleg megvalósul

Gyermekek, mint családfantartók.

A közoktatásügyi miniszter szigorítja ugyan a beiskolázásra vonatkozó szabályokat, de mégis felmenteti az iskolabajlás alól azokat a gyermekeket, akiknél »a család megélhetése ezt okvetlenül szükségessé teszi.« — A belügyminiszter megengedi, hogy már a 10 éves gyermekek is árusítsanak újságot. Szomorú és veszedelmes alkalmazkodás azok részéről» akiknek iránnyitaniuk kellene!

Az a gyermeki aki munkájával ma nyomorúságosan »eltartja« a családot, olyan kárt tesz saját szervezetében, szellemi fejlődésében, amelyet soha helyrehozni nem lehet. Olyan gazdálkodás ez az emberi életerővel, mintha a nedvűs facemete zöld ágaival tűzelnének és feláldoznák ezért a sok füsttel kevés meleget adó anyagért a teljes fejlettségű fa száraz ágaival elérhető melegszoigáltatást. Mikor a csecsemők fentartásáért lelkesül mindenki, miért engedik meg, hogy rablógazdálkodást üzzenek a nagyobb gyermekek életerejével?

Egy diplomata asszony.

A P. N. írja: Az angolok azért néha mégis érdekes újításokkal szolgálnak. Íme, most is elküldték legutóbb egy asszonyt. Darley Livingstonet Hollandiába azzal a bizottsággal, amelyik ott a hadifoglyok sorsáról tárgyal. A párisi Journal közli a fényképét. Fialat, szép asszony, amerikai születésű, angol katonatisztnak a neje. Két év óta tagja annak az angol kormány-bizottságnak, amelynek feladata a hadifoglyok helyzetének előmozdítása. Livingstonet asszony nyilatkozott is a Journal londoni munkatársának, akit arra kért, ne csodálkozzék, hogy egy asszonyra olyan fontos feladatot bíztak, mert »Angliában alig van már a közfunkciónak valamely ága, melyben nők ne lennének foglalkoztatva.«

Visszhang Svédországból.

Abból az alkalomból, hogy a magyar nők politikai egyenjogúsításának híre külföldre is eljutott, a Svéd Választójogi Nőszövetség a következő táviratban üdvözölte a Feministák Egyesületét:

»Szövetségünk tagjainak közgyűlése meleg reménységgel üdvözli magyar nők szerencsés kilátásait.«
Karolina Widerström, elnök.

Ellen Palmstjerna bárónő Stockholmból a következő táviratot küldte a Feministák Egyesületének:

»Minden ország, amely megadja polgárnőinek a választójogot, véleményem szerint magasabb színvonalra emelkedik és olyan példát szolgáltat, amelyet mielőbb követniök kellene azoknak az országoknak, amelyekben az Igazságosság és demokrácia még) nem fejlődött ki eléggé.

A kor követeli a nők politikai munkáját s én boldog vagyok annak tudatában, hogy magyar testvéreim résztvehetnek már ebben a munkában és mindannyiunk javára fogják azt felhasználni.

Hogy Magyarországi megadja a nőknek a polgárjogot, az nem csupán annak bizonyítéka, hogy bízik bennük; de egyúttal ajándék a humanizmus és a béke javára.«

Nők népgyűlése Nyíregyházán.

A Feministák Nyíregyházi Egyesületének jelentése.

Fényes László nyíregyházi képviselőjelölt folyó hó 5-én délután a Gazdakörben programbeszédet mondott, amelyen közölte álláspontját a nők választójogára nézve. Kijelentése teljesen fedte a feminista felfogás demokratikus tartalmát, amennyiben kijelentette, hogy egyenlő jogot követel minden dolgozó embernek, férfinek, nőnek egyaránt. Azonban hozzá tette, hogy ezt csak a családon kívül élő nőkre kívánja vonatkoztatni. A családban élő nőnek nem kejl politikai jog, az érvényesítheti befolyását férjén, illetve apján keresztül. Előadásának befejezése után felszólalt G r o á k Ödönné és felkérte, kapcsolja ki ezt az igazságtalan klauzulát választójogi programjából, mert eszerint a nők családalapítása ugyanavval a büntetéssel járna, amivel a büntető jóig a súlyos bűntények elkövetőit sújtja: a politikai jogok elvesztésével; a tanárnő, az orvosnő, a kereskedő-, a napszámos asszony eszerint elvesztené politikai jogait, ha házasságra lép. fez lebecsülése a feleségnek, az anyának, éppen az emberiség¹ azon osztályának, amelyek most kettős kötelességet teljesít az állammal és a családdal szemben. Az asszonyok nevében kérte Fényes Lászlót, maradjon meg az általános választójog klasszikus definitiója alapján: egyenlő jogot minden dolgozó embernek, férfinek és nőnek egyaránt. Fényes László azt felelte, hogy az előadott programot első lépésnek szánta csupán és örömmel fog csatlakozni azokhoz, akik többet kívannak.

A gyűlés után a munkás- és földműves-asszonyok tömege vette körül a feministákat és hálálkodtak, hogy az ő igazukat így megvédelmezték.

Folyó hó 11-én, szombaton délután a Feministák Egyesülete női népgyűlést tartott, amelyen az asszonyok elmond-

ták panaszait és kívánságait. Az elhangzott panaszok alapján 12 pontban foglalta össze a népgyűlés a nők követeléseit.

A népgyűlés további határozata: a másnapra tervezett nagyszabású nőgyűlésre meghívják Fényes László képviselőt, hogy a panaszokat meghallgassa és megkérk, tegye magáévá kéréseiket és az országházban azonosítsa magát követeléseikkel.

A gyűlés bámulatosán szép és nagyon szomorú békedemonstrációval végződött.

Folyó hó 12-én, vasárnap délután egy egész utcát betöltő asszonytömeg gyűlt egybe a Feministák Egyesülete előtt. Ezer és ezer feketekendős asszony várta 3 órától az 5 órára kitűzött nagygyűlés megnyitását. Fényes László megérkezése után G r o á k Ödönné megnyitotta a nagygyűlést, elmondta az asszonyok panaszait és követeléseit. Felhívta a képviselő figyelmét arra, hogy a teljesen szervezetlen gyűlésen az asszonyok ilyen fegyelmeltesen szolidáris és méltóságteljes magatartást tanúsítanak. A panaszok felsorolása és megindokolása után Fényes László meghatott, szép szavakban megígérte, hogy mindent meg fog tenni az asszonyok érdekében, ami tőle telik. Az egyesület vezetősége köszönettel vette tudomásul az ígéretet és rátért a nagygyűlés tulajdonképeni céljára: az asszonyok választójogi követelésére, ami női érdek és amit kiérdemeltek munkateljesítményeikkel; emberi érdek, mert egyetlen mód a háború megszüntetésére, illetve megakadályozására.

A több ezer asszony tomboló sírásba tört ki és egyhangúlag kiállították a képviselőre: »mondja meg odafenn, hogy nem kell segély, nem kell nyugdíj, se ruha, se fa, csak legyen vége a háborúnak és engedjék haza az embereket a lövészárokból!«

A Feministák egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

Hivatalos helyiségünk új címe: V., József-tér 9. III. em.

A körülmények arra kényszerítettek, hogy megváljunk a Társadalmi Múzeumtól, melynek vendégszeretetét több mint egy évtized óta élveztük. Nem mulaszthatjuk el, hogy a nyilvánosság előtt is mélyen érzett, hálás köszönetünknek adjunk kifejezést a Társadalmi Múzeum igazgatója, *Szántó Menyhért* udvari tanácsos úr iránt, akinek erős szociális érzéke, emberbaráti érzülete könnyűvé és kellemessé tette ránk nézve a Társadalmi Múzeum vendégszeretetének igénybevételét. Mindenkor úgy gondolunk vissza reá, mint első otthonunk szeretetreméltó házigazdájára, akihez hazatérnünk — ha szükséges — jövőben is szabad.

Új helyiségünk felszerelése nagy fáradsággal és anyagi áldozatokkal jár; akik *jótanácsukkal, segítségükkel* ezt megkönnyíteni kívánják, szíveskedjenek egyesületünkbe mielőbb elfáradni.

Hivatalos óráink: minden *hétköznapon* d. e. 10-1 óráig, kedden és pénteken d. u. 6-8-ig.

A választójogi blokk minden gyűlésén osztogassuk személyesen a nők választójogát propagáló nyomtatványainkat! A kaposvári, mátyásföldi, nagykanizsai, rákospalotai, szegedi és újpesti blokk-népgyűléseken résztvettek kiküldött szónokaink; mindezek a helyeken bevették a határozati javaslatba kifejezetten is a nők választójogának követelését.

Eleven Újság címen rendezett irodalmi délutánunk a Svábhegyen olyan jól sikerült, hogy tervbevetük hasonló előadások rendezését az ország több helyén. Érdeklődő vidéki tagtársaink mielőbbi értesítését kérjük, hogy a svábhegyiekhez hasonló magas irodalmi színvonalú „cikkek” biztosíthassunk. Az eszme megpendítéséért köszönet illeti *dr. Rózsa Géza* zsolnai középiskolai tanárt, szíves közreműködésükért pedig *Balázs Bélát, dr. Dienes Valériát, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezsőt és Péchy Blankát.*

Fényes László megértette a tragikus demonstrációt és könnyezve csak annyit válaszolt: »ha rajtam állna, még ma vége lenne a háborúnak.«

Az asszonyok megéljeneztek az elvonuló képviselőt és nagyon komoly Hangulatban oszlottak szét.

A választási vacsorák folyamán összegyűlt kb. 600 korona. Ezt az összeget Fényes László a városházán letétbe helyezte és a Feministák Egyesülete rendelkezésére bocsátotta.

Tartalom:

<i>Bédy-Schwimmer Rózsa: Életmentés</i>	121
<i>A nő választójoga a gyakorlati élet szempontjából</i>	122
A nő választójogának néhány fontos eseménye július óta	124
Főispánok a nők választójogáról	124
Gomperz Róza hagyatéka	121
Nők a békéért.	125
<i>Szirmai Oszkárné: A kínai fa!</i>	126
<i>Dénes Zsófia: Madame de Stael</i>	127
Ankét a nemi betegségek ellen.....	128
<i>Eugen v. Mocrousov: Az általános választójog és a nőmozgalom az új Oroszországban</i>	130
Forradalmi napok Oroszországban	130
<i>A kárpótlás</i>	131
<i>Olive Schreiner: A nő és a háború</i>	131
Szemle.....	132
Nők népgyűlése Nyíregyházán.....	131
A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!	134
Beérkezett művek.....	135

Beérkezett művek.*

Elgström-Stéenhoff-Wagner: Den Kinesiska Muren. Rosika Schwimmers Kamp för rätten och hennes Krig mot Kriget. Kiadja A. B. Dahlberg & Co. & Förlag, Stockholm. Ara 4.25 kronor.

Dr. Marberger Sándor: A tüdőbaj otthoni szanalóriumoszerű gyógykezelésének módja. Kiadja az Athenaeum irod. és nyomdai részvénytársulat. Ara 3 kor. 20 fill.

Lassalle Ferdinánd: Az alkotmányról Ford. Somogyi Béla. Kiadja a Népszava könyvkereskedés. Ara 1 korona 50 fillér.

Adler Frigyes pöre. Fordította és bevezetéssel ellátta Pogány József. Kiadja a Népszava könyvkereskedés. Ara 2 korona 50 fillér.

Szentesy Alfonz: Asszonyok közlönye. Ara 5 K.

Dr. Kohányi Rezső: A béke útja. A nagyváradi Feminista Egyesület kiadványa. Ara 1 korona.

Jelentés a Stefánia Szövetségi működéséről I. Országos Stefánia Szövetségi az anyák és csecsemők védelmére kiadványa. Ara 1.— kor.

Hollandische Nachrichten. Organ des Nederlandsche Anti-Oorlogpad. No. 9. No. 9. bis No. 10. No. 11. Kiadja: A. W. Sijthoff's Uitgerers, Maatschappij, Leiden.

Dr. Engelbert Dreriu: Die Griechen von heute. Kiadja: VolksvereinSverlagG. m. to. h. M. Gladbach. Ara 1 M.

* Ismertetésüket fentartjuk magunknak.

A szerkesztőség tagjai:	Laptulajdonos:
Bédy-Schwimmer Rózsa felelős szerkesztő	Feministák Egyesülete
Szikra (gr. Teleki Sándorné)	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Pogány Paula	V., József-tér 9. szám. Telefon: 142-40.
„A Nő“ a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyváradi, nyíregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a „Férfi Liga a nők választójoga érdekében“ hivatalos közlönye.	
Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.	

Unio Magyar Villamossági R.-Társ.

Budapest, V., Rudolf-tér 5.

Városi üzlete: VI. Andrásy-ut 15.

Saját készítményű művészi kivitelű

Telefon: 40-49.

Csillárok, falikarok, álló- és asztali-lámpák

A háztartás és testápolás céljára szolgáló saját

gyártmányú elektromos készülékek, mint:

Háztartási motor készülékekkel, vacuum cleaner,

parketkezelő, kályha, szamová, teafőző, kavérőző,

vízmelegítő, főzőlemez (rechaud), rost (husoknak),

vasaló, szivargyújtó borotválóvízmelegítő, hajszító-

vas, hajszárító, melegítővankos, massage-készülék,

ventilátor inhalátor, sterilizátor, ozonizátor stb.

A kisipar céljára szolgáló saját gyártmányú:

motorok, csiszológépek, bundaperelők, fürdőgépek stb.

A. E. G. fémdrót-lámpák, spirallámpák, Nitrálámpák.

Szerelő zavarok megszüntetésére telefonhívásra

:: bármikor éjjel is megjelenjük ::